

Historieglimt 18

Dora I

Det veldige bunkerkomplekset i Østhavna har vært et velkjent innslag i bybildet siden den andre verdenskrigen. Da det ikke var å fjerne på grunn av størrelsen og de svære mengdene jernbetong, valgte man å forsøke å utnytte det til fredelige formål og det har lyktes. Det rommer nå et konglomerat av større og mindre virksomheter. Mange har lurt på hva navnet står for. Svaret er enkelt. Dora står for bokstaven D i det tyske militære stavingsreglementet og D i denne sammenheng står for det tyske navnet for Trondheim, Drontheim. På samme måte står B for den tyske ubåtbunkeren Bruno i Bergen for Bergen og likeledes andre steder.

Da okkupasjonsmakten tok til med byggingen av de veldige ubåtbunkerne, ble mange hus på nedre del av Lademoen revet. Husene på sjøsiden av Strandveien ble rasert og ødeleggelsen av denne delen av bydelen ble satt i gang. For Lademoen menighet var det et følelig tap da det kristelige ungdomshuset «Ynglingen» i Strandveien 72 ble revet i 1941. Den tyske krigsledelsen hadde store planer. Her skulle det bli en trygg ubåthavn for de nordlige havområdene. Dora skulle bestå av to store ubåtbunkere, Dora I og II og en mellomliggende fyringsbunker. Dora I var ferdig ved krigsslutt. Dora II bare var halvferdig. Heller ikke fyrings-bunkeren var helt ferdig. De uferdige bunkerne begynte man å fjerne etter krigen, men man gav opp og dermed ble hele anlegget tatt i bruk til mindre krigerske formål. Dora I ble solgt til private, men grunnen tilhører fremdeles havnevesenet. Tyskerne planla også et Dora III som skulle ligge på Leangen, men den ble ikke påbegynt.

Det stod uhygge av byggingen særlig fordi det ble brukt krigsfanger som slavearbeidere mot slutten av krigen. Det var selvsagt den tyske krigsmarine som var byggherre. Hovedentreprenør var Organisation Todt (OT) som før krigen hadde som hovedoppgave å bygge motorveier i Tyskland. Under krigen fikk organisasjonen ansvar for bygging av alle slags anlegg også i de okkuperte land. For OT var det ikke uproblematisk å bruke ufaglærte arbeidere til et så krevende arbeid, men det blir stående som en skamplett på okkupantene at de tvang underernærte og mishandlede fanger til å slite med dette tunge arbeidet dag og natt, vinter og sommer. I *Lademoen Minnealbum*, Trondheim 2003 sidene 149-151, står det et intervju med en av slavearbeiderne, krigsfange Sigfred Spica fra Polen, som arbeidet som jernbinder der i 1943-44. Dette intervjuet gir et gripende bilde av denne siden av Doras historie.

I dag har Dora en ny, lang og fredelig historie bak seg på Lademoen. Den som nå besøker de tre bunkerne kan stusse over hvor mye og ulik virksomhet som har funnet rom der. Dora I har et utleieareal på om lag 55.000 kvadratmeter. Daglig leder Paal Mehlum som i 1988 overtok etter sin far, som hadde ledet virksomheten siden 1961, vil heller snakke om mål enn om kvadratmeter! Til

mange virksomheter er det et stabilt inneklima i denne betongkolossen. Innetemperaturen er på 13-14 grader. Luftfuktigheten er også stabil. Derfor har flere arkiver og biblioteker funnet tilhold her. Trondheim Byarkiv, Universitetsbiblioteket og Vitenskapsmuseet har funnet rom for sine fjernmagasin. Det samme har Statsarkivet i Trondheim. Nidaros Restaureringsarbeider har en svær samling eldgamle skulpturer i sitt lager på Dora I. I tillegg har fem andre offentlige og private arkiver sin plass her. Til nå er det snakk om 75.000 hyllemeter med dokumenter, bøker og kunstgjenstander, men Paal Mehlum sier at det kan bli plass til 300 til 500.000 hyllemeter!

Også fritidsaktiviteter har funnet sin plass. Der er en idrettshall, det drives bowling og biljard og idrettsklubber så som Trondheim Jujitsu Klubb. Så finner en mange næringsbedrifter og deres lagerplasser. På et elleve mål stort område oppe på bunkeren har Nidar sitt sjokoladelager! Så kan en finne BS Maskin, IKU Sintef, Irene Shipping Service, Neste Stopp, Nordisk Dekk Import, Norfolier, Norwire, Toro og Truck & Trailer Industry og mange andre. Til tross for alle disse virksomhetene kan daglig leder fortelle at det fremdeles bare er en tredel av kapasiteten som er utnyttet! Det er flere potensielle leietakere og dessuten foreligger det planer og tegninger til utvidelse og påbygning av Dora I. Bygging av første byggetrinn på 4000 m² av utvidelsen starter 1. februar 2005.